

EKAITZ SANTAZILIA

EUSKARAREN HISTORIA HARRIZKO EUSKARGAZKIETAN

Hilerriak oso interesgarriak dira leku baten historiaz jabetzeko”

Bakoitza bere zoroak bizi duela bezain egia da bakoitzaren zoroak inorenak ere badirela maiz. Etxahun Barkoxekoaren sortetxearen hondakinak eta hilobia, Bonaparte printzearen azken atsedeen tokia, edota Jon Miranderen lekuak Parisen... ikusgarri dira *Euskargazki.blogariak.net*-en. Ekaitz Santazilia (Iruñea, 1987), hizkuntzalaritzan doktore eta Nafarroako Unibertsitate Publikoko irakaslearena da euskal literaturaren argazkien bloga.

 MIEL A. ELUSTONDO ZALDI ERO

Nola hasi zinen *Euskargazki* blogarekin? Zerk jarri zintuen horretara?

Bloga 2006ko azaroan abiatu nuen, badu ia hamabost urte! Euskal Filologia Gasteizen ikasten ari nintzen, eta garbi nuen karreran ikasten genituen pertsonen, obren eta bestelakoen izenak barneratzeko eta testuingurua paratzeko, hobe zela haiekin lotutako lekuak bertatik bertara ikustea. Tresna nemotekniko bat zen, hasieran. Estakuru bikaina, gainera, herriz herri ibiltzeko: gidabaimena eskuratu berri, eta adin hura, niretzako plan bikaina zen! Bestalde, orduan blogak moda betean zeuden, eta horrelako gauza bat nire ikaskideendako ere ba-

liagarria izan zitekeela pentsatu nuen. Ricardo Gomez irakaslearen FiloBlogia bloga ere akuilu izan nuen sasoi hartan.

Ez dakit datua garrantzizkoa den, baina anekdotikoa besterik ez bada ere, zein izan zenuen lehen argazkia?

Jon Miranderen hilobia ez dago ‘Parisen’. Thaisera joan behar da, apropos, eta hilerri handi batean bilatzen hasi, erreferentzia gutxi batzurekin. Lau ordu behar izan nituen hilobia aurkitzeko”

Blogeko lehen argazkiak Zuberoakoak dira: Agosti Xahoren jaiotetxea, Matalazena, Etxahun Irurirena... argazkiok bloga abiatu baino lehen eginak nituen, paperean. Eskaneatu, eta igo nituen. Behin baino gehiagotan gertatu zait leku batera argazkia egitera joan eta egun iluna edo euritsua topatzea. Edo erretratatu nahi duzun etxearen atarian-edo koadroa izorratzen dizun autotzar

bat aparkaturik egotea, edo argazkia oso urrutitik atera behar izatea, esaterako. Handik denbora batera argazki hura blogean ikusten duzunean, egun hura osorik gogoratzen duzu. Zuberoako argazki horiek, esaterako, gurasoekin egindako bidaia eder batekoak dira. Irudikatu Matalaz eta Etxahun beren etxe aurrean, edo Agosti Xaho haurra Atharratzeko karrketan: hobeki ulertzen duzu beren bizitza eta obra.

Eta Xaho haurra hura Atharratzeko karrketan barna bezala, argazkien karrketan ibili zinen zu, proiektua indartu zeneraino.

Tira, karrera bukatu nuenean aldatu egin behar izan nuen hasierako xedea. “Turismo filologikoa” sustatzen jarraitu nuen, baina presio handirik gabe. Ohartu nintzenerako, ehunka argazki nituen. Blogaren mapa ikustean, zenbat tokitan izan naizen ohartzen zara, baina zenbat

HENRIKE KNÖRR

“Henrike Knörr euskaltzaina irakasle izan nuen Euskal Filologia ikasketak egiten ari nintzela Gasteizen, eta, aldi berean, bloga martxan jarri nuenean. Gasteiz utzi nuen orduko, haren hilobia nire blogean zen. Buruz buru ezagutu nuen eta estimatzen nuen pertsona bat blogaren bidez euskararen historiara iraganaraztea ez zen erraza izan. Henrikek klaseetan behin eta berriz errepikatzen zigun: ‘Irakurri eta bidaiatu!’ eta uste dut blog hau, hein batean, haren irakaspenaren ondorioa ere badaela”.

BLOGAREN ONURAK

“Blogak dira, euskarri digitalen artean, iraunkorrenak eta seguruak informazioa paratzeko. Zeinahi euskarri digital buruz halakorik esaterik baldin badago, bederen. Sare sozialetan paratzen dena errazago galtzen da. Euskargazkiren eduki guztiak, aldiz, hor daude txukun-txukun bilduta 2006az gero”.

hutsune dauden ere agerian gelditzen da. Une batetik aurrera, norabait joan baino lehen, *Euskargazki*-rako interesgarria den zerbait egon zitekeen ala ez begiratzen hasi nintzen eta helburua, beraz, mapa puntuz betetzea izan zen.

Horretan zara orain, hortaz, Euskal Herriko mapa *euskargazki* puntuz betetzen...

Helburuak zehatzagoak dira orain, bai, eta azken urteetako sarreretan ere antzematen da hori. Batetik, argazki bakarra baino, argazki bat baino gehiago sartzen dut, baita protagonisten irudiak ere. Testuak gehixeago lantzen ditut, baina sobera luzatu gabe. Bloga bisitatzeko duenak begi kolpe batez jakin behar du zertaz ari garenean. Gero, sakondu nahi badu, baliabideak ere eskaintzen ditut. Bestalde, azkenaldian, euskararen historia “txikiari” ere eman diot garrantzia: euskara landu duten egile txikiak ere ekarri nahi izan ditut blogera. Nafarrak dira, bereziki. Ezarian-ezarian epigrafiak ere pisu handia hartu du. Harri zaharretan, hilobietan, etxeen atalburuetan-eta idatzitako euskarazko pasarteak ere argazkietan bildu ditut. Inoiz leporatu izan didate, umorez, bloga oso “ekialdezalea” dela. Eta zer esango dut, bada, nik, arrazoi dutela besterik: nafarra naiz!

Argazkiaren koadrotik atera ezinik zabiltzan balizko etxe atariko ibilgailu oker aparkatua beste eragozpenik izango zenuen, ala?

Askotan leku bateko biztanleek ere ez dute ezagutzen herriko etxe, hilobi edo delako gune batek duen historia. eta interesez entzuten dute.

Jendea, oro har, oso atsegina da. Lehengo batean, oraindik orain, Patxi Ondarra euskaltzainaren jaiotetxeari argazkia egitekotan ginela Bakakun, meza ondorean herriko emakume bati etxearen berri galdetu eta bertaraino lagunduko zigula, ondoan bizi zela-eta! Gurekin autoan igo eta haraxe eraman gintuen. Kafea ere eskaini zigun!

Miranderen hilobia ere *Euskargazkian* duzu...

Parisen datzala diote, baina hura ez dago “Parisen”. Thaisera joan behar da, apropos, eta hilerri handi batean bila-

tzen hasi, erreferentzia gutxi batzurekin. Esango dizut: lau ordu behar izan nituen Jon Miranderen hilobia aurkitzeko... Bestalde, blogari esker, bestela sekula bisitatuko ez nituzkeen lekuak bisitatu ditut. Edo oso jende gutxi egon izan den lekuetan izan naiz. Adibidez, nor

“*Blogean aberatsak eta pobreak agertzen dira; jende boteretsua eta umila, eraikin ederrak eta apalak; gizonak eta emakumeak, jende ortodoxoa eta heterodoxoa...*”

egon da Amsterdamen Watergraafsmeer auzoan? Bada, ni neu, beste bi lagunekin, De Rijk hizkuntzalariaren bizitokiari argazkia egiten. Auzoak ez du deus berezirik, baina De Rijk zenaren etxeo leihoan ikurrina ikustea deigarria izan zen.

Irudiaren kalitatea lehenesten ez baduzu ere, apain eta dotore ageri dituzu argazkiak. Dena den, zein informazio iturri ibili ohi dituzu tokion berri izan ahal izateko?

Zorionez, orain interneten informazio asko dago, eta Google maps ere tresna bikaina da lekuak bilatzeko. Bidegileak

bildumako biografiak oso baliagarriak zaizkit, baita Euskaltzaindiak *Euskera* agerkarian argitaratutako biografiak eta txostenak ere, edo Xamarren lanak, Joxemi Bidador zenak han eta hemen argitara emandako artikulua, han-hemengo monografia eta webguneak...

Euskal literaturaren historia bat ere izan liteke zure bloga.

Literaturarena ez ezik, euskararena, oro har. Uste dut blogaren edukiak interesgarriak izan daitezkeela publiko zabal batendako. Euskal filologoendako bai, jakina, baina baita turismoa egin nahi duen jendearendako ere: jende askorendako oharkabean pasatzen diren lekuak mapan jartzen dituzu horrela, eta herrietako ondarea balioesten. Gainera, argazkiak berak erabilgarriak izatea nahi nuke, jendeak nahi duen bezala balia ditzan, baimenik gabe. Iturria aipatzea aski da. Irakaskuntzarako egokiak dira, bistan dena, baita ikasleen edo ikertzailen lanetan txertatzeko ere, izan tokian tokiko webguneetan, edota argazki bildumetan.

Zer ikasi duzu argazkion bidez? Batetik bestera ibili zara argazkiak aitzakia, ibilian, bidean eta bidaian...

Eta bidaiatuz, edozein dela kausa, beti ikasten da. Nik leku mordo bat ezagutu ditut, eta zerbaiten bila zabiltzanean, beste mila gauza ere ikusten dituzu. jendea ezagutzen duzu... Hori niretako gelditzen da. Baina blogaren bidez euskararen historiaren balorazio bat egin beharko banu, bi adjektibo baliatuko nituzke: heterogeneoa, eta handia. Blogean aberatsak eta pobreak agertzen dira; jende boteretsua eta umila, eraikin ederak eta apalak; gizonak eta emakumeak, jende ortodoxoa eta heterodoxoa...

Denetarik, alegia.

Eta, beharrik, euskarak denetarik izan duen! Handia dela diot, gainera, sekula ez dudalako bloga bukatutzat emanen!

Beti topatzen ditut sareratzeko interesgarriak izan daitezkeen leku berriak, dela atzerrian, dela etxetik gertu. Zenbat aldiz pasatu izan naizen Iruñean Alexander Tapia Perurena idazlearen edo Arturo Campionen etxe aurretik, jakin gabe hura zela haien etxea!

Euskal literaturaren zaletasuna da zurea, ororen gainetik, argazki zaletasuna baino gehiago?

Nire kasuan, dudarik gabe: euskara da zaletasuna. Argazkigintza tresna baino ez da, eta argazkien kalitateak agerian uzten du hori. Blogak gune horiek zehatz-zehatz identifikatzen dituzenez, argazkilari trebe direnei ere lana errazten die. Hortxe amaitzen da argazkilaritzari egin diezaiokedan ekarpena. Hasieran papelean nituenak eskaneatu behar izaten nituen. Gero, kamera digital amateur bat erabiltzen hasi nintzen. Orain, gehiengoa, sakelakoa darabil. Hala ere, lehen, argazki bakarra igotzen nuen eta orain, aldiz, saiatzzen naiz argazki bat baino gehiago jartzten sarean.

Hamabost urte honetan bildutakoan artean izango dira, bada, gogoan josita gelditu zaizkizunak, ala?

Gogoan dut, esate baterako, Bonaparte printzearen hilobiaren bila Londres ondoko Kensal Green auzoraino joan ginenekoa. St Mary hilerrira, hain zuzen. Hilerrri ederra da, endekapen puntu batekin, eta Bonaparteren hilobia ere ez dago bereziki ongi zaindua. Bila eta bila ibili ondoren, aurkitu eta argazkia egitera gindoazela, zaindaria atera zitzaigun: argazkiak egitea debeku zela, ez baginen hildakoaren senideak. Orduetik Bonaparte dut deitura, zaindari harentzat.

Uste dut blogaren edukiak interesgarriak izan daitezkeela publiko zabal batendako. Euskal filologoendako bai, jakina, baina baita turismoa egin nahi duen jendearendako ere”

Kar, kar... Bikaina. Ekaitz Bonaparte!

Bai! Kar, kar... Hilerriak, bestalde, oso interesgarriak dira leku baten historia jabetzeko. Hilobiak nolakoak diren, zein deitura ageri diren... Iruñekotik paseatzea bereziki maite dut: estetikoki erakargarria da eta beti aurkitzen dut *Euskargazki*-rako aproposa den hilobi berriren bat, eta hala ez bada, aspaldiko ezagunekin, bederen, egiten duzu topo: biziak dira batzuetan, hilak, berriz, besteetan. ●